

## A Duna-konferencia.

Budapest, szept. 4.

Igenis, mondjuk ki hangosan, hogy örülünk annak, hogy a Duna-konferenciát nem Bécsben, hanem Budapesten tartják. Igenis, örülünk ennek, mert a Duna magyar folyam és mert Weisskirchner polgármester ur a Duna-bizottság központját — ennek dacára Bécsnek akarta. A kanapéperben, mely emiatt kifejlődött, Bárczy polgármester ur lett pernyertes és a mienk lett a konferencia, mely ma Budapesten lefolyt, de ezért nem fognak minket megirigyelni az ellenségeink s valóban nem nehezethetnek miatta ránk a jóbarátaink.

Ezen a konferencián az elnöki megnyitótól kezdve az utolsó pohárköszöntőig egyetlen árva magyar szót nem mondott senki, — mindenki — kivétel nélkül mindenki — németül beszélt, éppen úgy, mintha csak ennek a konferenciának a székhelye nem Budapest, hanem Bécs lett volna.

Nem akarunk kicsinyeskedni. Megértjük, hogy amikor egy konferencián osztrák és német városok polgármesterei vannak jelen, akkor ezektől az uraktól nem kívánhatja senki, hogy ők magyarul szónokoljanak; de ha az egész konferencián három — összesen három — magyar ember jut szóhoz, ezektől az uraktól méltán el lehetett volna várni, hogy magyarul beszéljenek és ha szükségét érzik, tolmácsolassák beszédjüket; de hogy a konferencia Budapesten legyen és a magyar nyelv ennek a konferenciának a tanácskozásából teljesen kizárassék, ez — enyhén szólva is — durva botrány.

Talán keresztül lehetne nézni a szitán, talán illó volna ilyenkor csendesen gondolkodni erről a témáról és nyelni egyet; mert zavaros időkben kellemetlen hangulatot ébreszteni nem helyes dolog. Szívesen is követnők ezt a szabályt, ha Weisskirchner polgármester ur ily irányban nagyon rossz példával nem járt volna előttünk.

A bécsi polgármester ur azonban a konferenciát megelőző bizalmas tanácskozáson azt indítványozta, hogy a konferencia elé terjesztendő határozati javaslatból töröljük ki azt a passzust, mely kimondaná, hogy a dunai országok által alakítandó Duna-bizottság székhelye Budapesten legyen. Azt kívánta a bécsi polgármester, hogy a határozati javaslatban sem az ne legyen kimondva, hogy a székhely Budapesten lesz; mert ha Budapest fő- és székváros tanácsa ragaszkodik a budapesti székhelyhez, akkor ő a konferencián nyílt vitát provokál és követelni fogja, hogy a Duna-bizottság székhelye Bécs legyen.

Ugyilátszik a főváros tanácsa félt a vitától, belenyugodott a székhely kérdésnek Weisskirchner akarata szerint való megoldásába.

Most azonban leszállíthatjuk már a Duna-bizottság kérdését a maga valóságos értékére. Hiszen ha majd vége lesz a háborúnak, lehet, hogy nem éppen csak tőlünk függ az, hogy hol legyen a Duna-bizottság és hogy miképpen történjék annak összealkotása. Ez a kérdés ma mindenképpen időelőtti és talán helyesen is cselekedett a tanács, hogy az ügyet nem akarta kihagyozni. Igen? De miért nem félt Weisskirchner polgármester semmiféle botránytól? Miért nem akart ő oportunistáskodni ebben a kérdésben? Hiszen ha a nyilvános botrányt kellett elkerülni, azt mégis csak úgy lehetett volna legjobban megtenni, ha változtatlanul hagyjuk a már előre megszövegezett határozati javaslatot.

Weisskirchner polgármester éppen olyan jól tudta, mint Bárczy polgármester és az egész

tekintetes tanács, hogy a Duna-bizottság végleges megalkotásának az igazi ideje majd csak a háboru után következik el; de még így sem, egy pillanatra sem tudja tűrni, hogy ebben a teljesen alárendelt kérdésben is, Bécs a monarchia legfőbb «székhelyének» jellegét csak látszólag is elveszítse.

Mi ez? Féltekenykedés? Nem. Ez Bécs elbizakodottsága.

A fehér asztalnál azonban Weisskirchner ur nagyon kedves volt. Ott már azt hangsúlyozta, hogy közte és Bárczy polgármester között igen meleg az egyetértés és a barátság és azt kívánta, vajha a most itt megjelent városok között olyan szoros barátsági viszony fejlődne ki, mint amilyen közte és Bárczy polgármester között kifejlődött.

És hogy mi se maradjunk egészen meztelenül, felöltöztetett bennünket egy kedves frázis jól ismert köntösébe. «Budapest, die Stadt der schönen Frauen mit blitzenden Augen.»

Ezt kaptuk, amiért kezes bárányok voltunk, amiért eltűnjük a magyar nyelv sérelmét és a határozati javaslat megcsonkítását.

Maga a konferencia, noha nagyon fontos a Duna jövőjének kérdése egyelőre vem volt, nem lehetett még olyan eredményű, amelyennek azt tervezték. A konferencia lefolyásáról a következő tudósítást adjuk:

A Magyar Tudományos Akadémia dísztermében hétfőn délelőtt 10 órakor kezdődött a Duna-konferencia, amelyen Németország, Ausztria és Magyarország politikai és gazdasági vezetői és érdekképviselői igen nagy számban jelentek meg. Miután az előértekezleten a legtöbb kérdésben teljes megállapodásra jutottak a konferencia vezetői, abban állapodtak meg, hogy az eredeti munkaterv megváltoztatásával a tanácskozást lehetőleg a mai nap folyamán befejezik. E célból a tanácskozást délután 1/2 órakor félbeszakítják s folytatását 1/2 órára fogják kitűzni.

A megnyitó gyűlést körülbelül 800 résztvevő jelenlétében tartották meg. A német vendégek Paasche titkos tanácsos, a birodalmi gyűlés alelnökével élükön, jelentek meg, az osztrákok pedig Weisskirchner titkos tanácsos, bécsi polgármester vezetésével. A kormány képviselőiben jelen voltak: báró Harkányi János kereskedelemügyi és báró Ghillány Imre földmívelésügyi miniszter, Némethy Károly belügyi, Lers Vilmos kereskedelemügyi és Kazy József földmívelésügyi államtitkárok, Matkovits Sándor v. b. t. t. és Miklós Ödön volt államtitkárok, ott voltak a bulgár és a török konzulok, továbbá Wlassics Gyula, a közigazgatási bíróság elnöke, Berzeviczy Albert, a Magyar Tudományos Akadémia elnöke, Lánzy Leó főrendiházi tag, v. b. t. t. tanácsosok, Kvassay Jenő, Gonda Béla min. tan.-ok, Simon Jakab, a tőzsde alelnöke, Kailinger Mihály vízműigazgató, Márkus Miksa főszerkesztő, udv. tanácsosok, Tolnay Lajos Máv. elnökgazgató, Kotányi Zsigmond elnök-igazgatóhelyettes, Egán Ede hajózási főfelügyelő, Hegedüs Lóránt, Springer Ferenc orsz. képviselők, Klein Gyula, a Hitelbank igazgatója, Neugebauer Lajos, a Dunagőzhajózási társaság igazgatója, domonyi Domony Mór, a Magyar Folyam és Tengerhajózási R. T. vezérigazgatója, ómoravica Heinrich Ferenc udv. tanácsos, a Budapesti Kereskedelmi és Ipar-kamara alelnöke, és dr. Vágó József, a kamara titkára, Paikert Alajos, a Mezőgazdasági Múzeum igazgatója, Boda Dezső főkapitány, maróthi Fürst László, a Kereskedelmi Csarnok elnöke, Zelovits Kornél Máv. igazgató, műegyetemi tanár, Szabó József, a Közmunkatanács tagja, Melly Béla árvaszéki elnök, Ripka Ferenc, a Gázművek igazgatója, Thüring Gusztáv statisztikai hivatali igazgató, azonkívül egy a hazai, mint a külföldi, ausztriai és németországi érdekeltségek igen nagyszámban. Az elnöki emelvényen dr. Bárczy István a főváros, dr. Weisskirchner Richárd Bécs és dr. Bleyer József Regensburg polgármesterei, mint elnökök és báró Harkányi János kereskedelemügyi miniszter foglaltak helyet.

Dr. Bárczy István a konferencia tanácskozásait pontban tíz órakor nyitotta meg.

A polgármester üdvözölte a magyar kormány képviselőit, báró Harkányi János kereskedelemügyi minisztert és báró Ghillány Imre földmívelésügyi

minisztert, valamint Némethy Károly, dr. Kazy József és Lers Vilmos államtitkárokat.

Ahány hazának fiai itt együtt ülünk, — mondotta Bárczy polgármester — mindegyikünk számára, ha valaha, úgy most lett szent folyónkká a folyam, mely hazáinknak természetből lett ősi tápláló ereje s melyben életérdekeink is egybeömlenek. A tudatos és tételes nemzetközi jognak kora kísérletei nem hiába fűződnek a Duna folyamhoz. A népek hamar rájöttek e természetes országnak úgy hadi, mint békebeli forgalmi jelentőségére a partmenti népei hamar átértékelték, hogy e nemzetközi jogtétel az ő számukra nemzetiek, mert életbiztosítékaikba vágók. Nagy jelentősége van országaink számára a Dunának, amelyet elevenné kell tennünk, szerveznünk kell, a legteljesebben ki kell aknáznunk és beépítenünk társadalmi, gazdasági, forgalmi és jogi intézményeinkbe.

Érdekeltségeink: a dunamenti országok ipari, kereskedelmi és forgalmi érdekei és mindennek felett a városok, melyek a Duna és a Dunával egybefüggő vizek mentén épültek.

Most itt vannak a német, magyar és osztrák vidékek, városok és érdekeltségek megbízottai, itt a hős és dicső bulgár szövetséges kiküldöttei és ha nem is állami és kormányzati jellegű e tanácskozás: magyar kormány képviselői is megjelentek hivatott szakférfiak képeiben. Üdvözlí a kormány képviselőit.

Ezután Harkányi János kereskedelemügyi miniszter szólalt fel:

— Uram, — mondotta — engedjék meg, hogy először és megköszönjem a konferencia elnökségének, hogy a magyar kormányt meghívta a tanácskozásra. A magyar fővárosnak fekvésénél fogva nagy reménye van arra, hogy a hatalmas Duna kereskedelmi forgalmának központjává legyen. Magyarországon mindenki meg fogja tenni kötelességét, hogy Budapestből, amelyet már a külső körülmények is kijelölnek erre a célra, nagy kereskedelmi várost fejlesszen.

Igazában a világháború mutatta meg, hogy a Dunának milyen nagy rendeltetése van. Ez a hatalmas folyam nemcsak szövetségeseink összetartozásának szimbóluma, hanem tényleg is a legfontosabb kereskedelmi út, amely a szövetséges országokon át vonul kelet felé. Köszönettel tartozunk ama délnémet város polgármesterének, aki első ízben felvetette ennek a tanácskozásnak a gondolatát. Remélem, hogy a tanácskozáson áldásos határozatokat fognak hozni. (Eljenzés.)

Bárczy István polgármester bejelentette ezután, hogy az osztrák miniszterek kimentették elmaradásukat, de képviseltetik magukat.

Wiedenmann Artur építési tanácsos előadást tartott a bajor Dunáról és kifejtette, hogy a Dunának ez a szakasza igen fejlődésképes, de nagy beruházásokra van szükség. Részletes adatokat terjesztett elő a szükséges beruházásokra vonatkozólag.

Reich Rudolf szólalt fel ezután és ismertette az osztrák Dunát Passautól Dévényig. Előadásában műszaki és hajózási szempontból szölt az osztrák Dunáról. Kifejtette, hogy a folyam szabályozásának ezentúl egységesen kell történnie, a földrajzi határokat figyelmen kívül hagyásával és csakis a hajózási szempontok szemmel tartásával.

Fock Ede fővárosi tanácsnok a magyar Dunáról tartott előadást, Dévénytől a Vaskapuig.

Indítványozta, hogy Regensburgtól a tengerig a Duna mellett fekvő államok és városok külön-külön gondoskodjanak arról, hogy a Duna medré mindenütt két méter mélységűvé építtessék.

A határozati javaslatához felszóltalt Halter Rudolf osztrák műegyetemi tanár, az osztrák mérnök- és építészegylet képviselője, aki módosítani kívánja a határozati javaslatot. Azután Engelmann Ede osztrák kiküldött szólalt fel.

A német, magyar és osztrák szakelőadók együttes indítványa a Duna szabályozásának jövődjére vonatkozólag, amelyet a mai Duna-konferencia elfogadott, a következőképpen hangzik:

1. A konferencia megalapozással állapítja meg, hogy a Duna hajózhatóságának biztosítására Regensburgtól a Vaskapuig — különösen az utóbbi évtizedekben — terjedelmes és jelentékeny munkálatok készültek el. Ezek azonban, tekintettel arra, hogy a szükséges minimális két méter mélység még nincs mindenütt elérve, az illetékes kormányok részéről rövid időn belül kiegészítendőknak. Kifejezi a konferencia azt a kívánságát, hogy a Regensburg és Ulm közötti vonalon szintén megtörténjenek a szükséges intézkedések a hajózás biztonsága érdekében.

2. A konferencia szükségesnek tartja, hogy a Duna további fejlesztésénél a parti államok egymással egyetértésben egységes hajózási mélységeket létesítsenek lehetőleg hosszú folyamszakaszokon, tekintettel lévén ebben a jelenlegi folyami és hajózási viszonyokra.

3. Vízépítkezéseknek és vízierőműveknek nem szabad a folyam hajózhatóságát veszélyeztetniük.

4. A konferencia megállapítja, hogy a Dunadeltának egységes szabályozása a torkolat hajózhatóságának céljából okvetlenül szükséges.

5. A folyam hajózhatóságának létesítésére irányuló munkák a fennálló nemzetközi alapelvek értelmében még nem jogosítják fel a parti államok egyikét sem arra, hogy oly intézkedéseket szedjen, amelyek a hajókat vagy azok rakományát terhelik.

Józsa László földmívelésügyi miniszteriumi miniszteri tanácsos a magyar dunaszabályozási munkálatokat ismertette.

A «Budapesti Tudósító» jelenti: A Duna-konferencia résztvevői a tárgyalások befejezése után kivonultak a Városligetbe, hol délután két órakor a Fővárosi Pavillonban diszebédet adott tiszteletükre a főváros közönsége. Az asztalfőn a konferencia előkelőségei foglaltak helyet s az elnöklő polgármesterek között a magyar kormány képviselőjében *Jankovich Béla* vallás- és közoktatásügyi miniszter ült. Ott voltak továbbá *Netkov* bulgár főkonzul, *Achmed Hikmet* bey török főkonzul és a hivatalos elfoglaltsága miatt távollevő német főkonzul, gróf *Fürstenberg-Stammheim* képviselőjében *Forster Dirk* alkonzul. A vendégek között megjelentek a székesfőváros törvényhatósági bizottságának tagjai is, akik a házigazda szerepét játszották.

A pecsenyénél dr. *Bárczy István* polgármester öfelségére a királyra és a német császár öfelségére emelte poharát.

Lelkes éljenzés, Hoch- és Hurrah-kiáltások fogadták a polgármester szavait, amikor a polgármester az uralkodókról emlékezett meg, az egész társaság felállott és lelkesen ünnepelte a királyt, a német császárt és a bajor királyt. Beszéde végén lelkes ovációkban részesült *Bárczy* polgármester a jelenlévők részéről.

Utána dr. *Bleyer*, Regensburg város első polgármestere mondott pohárköszöntőt és a német birodalmi képviselők nevében köszöntö meg a magyar főváros vendéglátását. *Bismarck* szavait idézve, hogy a németek és magyarok érdekei közösek, végzi szavait és az erős és a Németországgal szövetséges magyar nemzetet élteti.

*Held* birodalmi gyűlési képviselő (Regensburg) emelkedett ezután szólásra és üdvözölte a magyar kormány képviselőit.

A lelkes éljenzés és tapssal fogadott beszéd után *Jankovich Béla* vallás- és közoktatásügyi miniszter állott fel szólásra. Üdvözli a kormány nevében a megjelenteket s poharát a Németországból és Ausztriából érkezett vendégekre, elsősorban *Weisskirchner* és *Bleyer* polgármesterekre emeli. (Hosszas éljenzés és taps.)

A kultuszminiszter felköszöntőjére *Weisskirchner* bécsi polgármester válaszolt. Budapest székesfővárost a dunai városok gyöngyének nevezte, a villogó szemü szép asszonyok, a szerelemnek és dalnak városa ez és kívánja, hogy az a barátság, amely őt *Bárczy Istvánnal* összeköti, mindazokat a városokat is összefűzze, amelyek itt a konferencián képviselve voltak. Benső részvétellel fordult azok felé, akik othonukból menekülni voltak kénytelenek és bejelentette, hogy Bécs város községtanácsa az erdélyi menekültek támogatására 10.000 koronát bocsájt rendelkezésre. (Hosszas taps.) Budapest székesfővárost, annak nagyérdemű polgármesterét és a város képviselőit éltette. (Lelkes éljenzés és Hoch-felkiáltás.)

A lakoma után a megjelentek között megindult a gyűjtés, mely szép összeget eredményezett az erdélyi menekültek számára. A vendégek ma délután és a holnapi nap folyamán a főváros nevezetességeit tekintik meg.